

Сусанна Дембіцька

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету "Львівська політехніка",

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри цивільного права та процесу
snigunka_77@mail.ru

ВИЗНАЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ ЗА ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

© Дембіцька С., 2017

Необхідність боротьби з адміністративними правопорушеннями в різних сферах зумовлює актуальність глибокого і всебічного дослідження широкого кола питань, пов'язаних із застосуванням адміністративного примусу. Адміністративні правопорушення не спричиняють великої суспільної небезпеки, але вони дезорганізують діяльність державної влади, посягають на громадський порядок, права і свободи громадян, власність, завдають шкоду суспільним відносинам. Правопорушення становлять безпосередню загрозу суспільним відносинам, що охороняються, завдають їм шкоди.

Ключові слова: адміністративне правопорушення; примус; адміністративний примус; правопорушник.

Сусанна Дембицкая

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПРИМЕНЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРИНУЖДЕНИЯ ЗА СОВЕРШЕНИЕ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВОНАРУШЕНИЯ

Необходимость борьбы с административными правонарушениями в разных сферах обуславливает актуальность глубокого исследования широкого круга вопросов, связанных с применением административного принуждения. Административные правонарушения не приводят к большой общественной опасности, но они дезорганизуют деятельность государственной власти, посягают на общественный порядок, права и свободы граждан, собственность, влекут вред общественным отношениям. Правонарушения представляют непосредственную угрозу общественным отношениям, которые охраняются, наносят им вред.

Ключевые слова: административное правонарушение; принуждение; административное принуждение; правонарушитель.

Susanna Dembitska

Institute of Jurisprudence and Psychology
Lviv Polytechnic National University

Department of Civil Law and Procedure

Ph. D.

THE DEFINITION OF ADMINISTRATIVE COERCION FOR COMMITTING AND ADMINISTRATIVE OFFENSE

The necessity of fight against administrative crimes in different spheres stipulates actuality of deep and allround research of wide circle of the questions related to application of administrative compulsion. Administrative crimes do not have a large public danger, but they

will disorganize activity of state power, trench upon a public peace, rights and freedoms of citizens, property, cause harm to the public relations. Offences present an instant danger to the public relations that is guarded, harm to them.

Key words: administrative offense; compulsion; administrative compulsion; offender.

Постановка проблеми. Нині адміністративні правопорушення займають значне місце й істотно впливають на стан правопорядку. Боротьба зі злочинністю та правопорушеннями, подальше зміцнення законності й правопорядку і сьогодні залишаються в нашій державі найактуальнішими проблемами, що стоять перед органами державної влади. Основні зусилля органів влади спрямовані на профілактику цих правопорушень та усунення причин, що їх породжують.

Аналіз дослідження проблеми. Системно підходили до вирішення проблеми вивчення адміністративного правопорушення, механізмів протидії та зробили вагомий внесок у її дослідження вітчизняні вчені: В. Авер'янов, О. Андрійко, О. Бандурка, Ю. Битяк, І. Голосніченко, Є. Додін, В. Колпаков, А. Комзюк, О. Остапенко, С. Стеценко, В. Шкарупа та ін. Однак у зв'язку з низкою об'єктивних причин наукові висновки достатньою мірою не вплинули на нормотворчість, потребуючи нового осмислення з огляду на їх потенційну ефективність і механізм упровадження в законодавство.

Метою цієї статті є аналіз дослідження поняття адміністративного правопорушення (проступку), його значення, необхідності застосування до правопорушників адміністративного примусу за вчинення проступку.

Виклад основного матеріалу. Успішна реалізація функцій держави й ефективне вирішення завдань, що стоять перед сучасним суспільством, передбачають чітку та злагоджену роботу всього державного апарату, підвищення вимог до апарату управлінської діяльності, організацію боротьби зі злочинністю та профілактику правопорушень, що є надійною запорукою і забезпечення законності та правопорядку в державі, й загального успіху її прогресивного демократичного соціально-економічного й культурно-політичного розвитку [1, с. 59].

На жаль, і сьогодні внаслідок невідповідності свідомості окремих громадян суспільній свідомості дотримання встановлених правил ще не стало звичною нормою поведінки для всіх членів суспільства. Деякі з них порушують встановлений правопорядок, чинне законодавство, скоюють правопорушення. За цих умов держава змушена, поряд із засобами профілактики правопорушень, використовувати і засоби примусу. Звичайно, державний примус є крайнім заходом, що використовується як об'єктивно необхідний. Його реалізація впливає на формування психічного укладу громадян, їх світогляду, сприяє виробленню звичок правомірної поведінки [2, с. 111].

Усталений правопорядок у державі повинен дотримуватися з боку громадянина та людини. Забезпечується таке дотримання завдяки усвідомленню, розумінню та визнанню особою змісту, сутності та значення закріплених норм поведінки та співжиття. Проте є особи, схильні до маргінальних діянь, які заперечують необхідність і важливість дотримання встановлених норм права і правового порядку. Стосовно вказаної категорії осіб з низьким рівнем правової обізнаності та правового виховання держава уповноважує органи свого апарату на застосування заходів примусу [3, с. 7].

Виховання високої правосвідомості громадян повинно ґрунтуватись також на створенні обстановки недопустимості скоєння правопорушень і нетерпимості громадськості до антисоціальної поведінки відповідних суб'єктів суспільних правовідносин, сприяння розкриттю злочинів, застосування громадських санкцій до правопорушників [4, с. 0].

Держава дозволяє змушувати осіб до виконання своїх обов'язків і не допускати вчинення ними протиправних діянь. Таке змушування застосовується стосовно особи поза її бажання, не враховуючи її волі та ставлення до законної вимоги. Адже, як правильно зазначив О. Е. Лейст, забезпеченість (гарантованість) державним примусом – це необхідна властивість кожної правової норми та права загалом [5, с. 7].

Запобігання вчиненню адміністративних правопорушень визначають як “соціально-спрямовану діяльність держави, її органів та їх посадових осіб, громадських організацій та окремих громадян з виявлення причин та умов вчинення адміністративних правопорушень, ліквідації факторів, які сприяють формуванню антигромадських установок громадян, та забезпечення під час здійснення такої діяльності прав та свобод громадян” [6, с. 13].

Протиправна поведінка може виявитися в конкретному адміністративному правопорушенні або в неодноразових, систематичних протиправних діях, антигромадській поведінці окремих осіб [7, с. 162]. Це зумовлює необхідність застосування державними органами або посадовими особами до певних суб'єктів різноманітних засобів припинення антигромадських діянь, а також адміністративних проступків.

Адміністративне правопорушення – це різновид адміністративно-правового спору, сутність якого полягає у вчиненні фізичною або юридичною особою протиправного діяння. Отже, адміністративно-правовий спір являє собою відкрите протистояння сторін адміністративно-правових відносин, яке характеризується негативним ставленням одного із суб'єктів цих правовідносин щодо прийняття або невиконання певних норм права, які встановлюють правила поведінки зазначених суб'єктів [8, с. 28].

Законодавець одночасно вживає і отожднює два терміни і, відповідно, два поняття: “адміністративне правопорушення” й “проступок”. Правопорушення – винне, протиправне діяння (дія або бездіяльність) осудної...і, як правило, повнолітньої людини..., а також (у випадках, передбачених законом) відповідної державної, кооперативної чи громадської організації. Проступок – одна з форм правопорушення, що полягає в провинній дії (або бездіяльності), яка відрізняється від злочину меншим ступенем суспільної небезпеки [9, с. 625, 667].

До ознак адміністративного правопорушення належать: а) його протиправність, тобто заборона адміністративно-правовими нормами відповідного вчинку як такого, що завдає шкоди чи загрожує небезпекою; б) важливою ознакою є винність; в) обов'язковою ознакою адміністративного правопорушення є адміністративна карність. Карність означає, що за здійснення конкретного вчинку адміністративним законодавством передбачається відповідне покарання; г) юридичною ознакою адміністративного правопорушення є об'єкт посягання. Це діяння, що посягають на державний чи громадський порядок, власність, права, свободи громадян, на встановлений порядок управління [10, с. 177].

Термін “правопорушення” за часів існування радянського права означав дію або бездію громадянина чи посадової особи, які проявлялися у невиконанні вимог правових норм [11, с. 198].

Одним із видів правопорушення є адміністративно-карне правопорушення, яке за аналогією деколи отожднюють із проступком. Проступком вважається вчинок, що порушує норми, правила поведінки, загальноприйнятий порядок, провина [12, с. 817].

В Адміністративному кодексі Української РСР 1927 р. законодавець адміністративно-карними проступками визначав “малозначні правопорушення”. Сучасне розуміння адміністративного правопорушення закріплено у ст. 9 КУпАП. Фактично без змін це визначення повторено у Великому енциклопедичному словнику [13, с. 19].

З погляду філософії правопорушення – “це суспільно небезпечна або шкідлива соціальна дія, яка спрямована на знищення основ цивілізованого життя, яка порушує норми, які зафіксовані правовими кодексами держави” [14, с. 20].

Протиправна поведінка – це “поведінка, яка порушує встановлений державою правопорядок; може виражатися як у діях, так і у бездіяльності фізичних або юридичних осіб; є іманентною ознакою правопорушення” [15, с. 175].

Сучасна структура антигромадських проявів вказує на те, що чільне місце серед них займають адміністративні проступки, які істотно впливають на стан правопорядку в країні [16, с. 166].

Ми поділяємо думку професора О. І. Остапенка, що за змістом протиправність має соціальний та індивідуальний аспекти. Соціальний аспект протиправності полягає в існуванні правових заборон, які встановлюють органи держави для захисту інтересів суспільства і здійснення соціального контролю над суспільно шкідливою поведінкою, є знаряддям збереження нормальних умов життєдіяльності людей. Індивідуальний аспект протиправності проявляється у антигромадській поведінці суб'єкта, який порушує чинну адміністративно-правову норму і спричиняє шкоду охоронюваному законом державним інтересам, інтересам громадян чи фізичній природі матеріальних речей і предметів [17, с. 22].

Найхарактернішою ознакою адміністративно-карного порушення є протиправність. А. Агапов вважає, що протиправність є суспільно небезпечним діянням, що посягає на охоронювані законодавством публічні (загальнодержавні) інтереси, права і свободи громадян [18, с. 32].

На думку М. С. Кельмана, беручи на себе обов'язок із забезпечення прав громадян, держава має право вимагати від них правомірної поведінки, що відповідає б еталонам, закріпленим у правовій нормі. Вимоги щодо виконання норм знаходять вияв у системі обов'язків, що встановлюють міри відповідальності за невиконання приписів [19, с. 70].

Правопорушення є різновидом поведінки, яка суперечить інтересам суспільства, дезорганізує розвиток суспільних відносин. Покарання є заходом примусовим, оскільки воно застосовується незалежно від волі й всупереч волі тих осіб, правові інтереси яких так чи інакше зачіпає [20, с. 255].

Адміністративними проступками є вчинки, що заважають здійсненню нормальної виконавчої та розпорядчої діяльності державних і громадських органів і організацій, посягають на суспільний або державний порядок, власність, права і законні інтереси громадян [21, с. 424].

Ми вважаємо, що адміністративний примус – це державно-владний вплив відповідних державних органів і службових осіб на поведінку людей. Адміністративне законодавство передбачає державний примус, який завжди реалізується через діяльність спеціальних державних органів.

В. А. Юсупов вказує певне джерело адміністративних проступків: “На ці прояви впливають реальні потреби функціонування окремих органів та повсякденне, насичене протиріччями, життя людей. Інтереси окремих суб'єктів адміністративних правопорушень не завжди збігаються, що в окремих випадках призводить до вчинення адміністративного правопорушення” [22, с. 87].

А. Б. Венгеров вважає, що правопорушення – це поведінка у вигляді дії чи бездіяльності, яка має протиправний характер, спрямований на порушення заборон, невиконання обов'язків, передбачених нормою права [23, с. 463].

І. Бородін вважає адміністративне правопорушення суспільно небезпечним, при цьому зазначає, що суспільна небезпека адміністративного проступку є “соціальною ознакою”, й уточнює, що в теорії адміністративного права ця думка не є загальновизнаною. З цієї позиції, як зазначає І. Бородін, будь-які правопорушення, які негативно впливають на порядок суспільних відносин або спричиняють шкоду суспільному інтересу, є шкідливими. Усі правопорушення суспільно небезпечні, а відрізняються лише ступенем завданої шкоди, тобто ступенем “шкодочинності”, й саме тому різні за ступенем суспільної небезпеки [24, с. 91].

Слушним вважаємо твердження відомого українського державознавця В. Сіренка: “...Держава – це організація усього суспільства, покликана обслуговувати інтереси всього суспільства і діяти во ім'я загального блага, для вирішення спільних справ. У цьому сенсі держава повинна встановлювати в суспільстві певний правопорядок і підтримувати його, використовуючи свою монополію на офіційний примус, аж до насилля; забезпечувати соціальний мир і стабільність

у суспільстві, зменшувати зіткнення між класами і політичними силами суспільства, створювати умови для реалізації конституційних прав і свобод громадян, а також для підвищення якості життя населення країни” [25, с. 37].

Заходи адміністративного примусу встановлюються, змінюються, скасовуються актом управління залежно від потреби. Заходи адміністративного примусу можуть застосовуватись як до правопорушника чи осіб, від яких можна чекати вчинення правопорушення, так і до осіб, які належать до категорії законослухняних, тобто не вчиняють і не збираються вчинювати будь-які проступки [26, с. 119].

Реальні правопорушення становлять безпосередню загрозу суспільним відносинам, що охороняються, завдають їм шкоди. Їх захист вимагає негайного застосування заходів з метою припинення діянь, що порушують правові приписи. Такими заходами є заходи адміністративного припинення, що серед заходів адміністративного примусу є найчисленнішими. Їх застосування зумовлене необхідністю швидкого та ефективного припинення протиправної поведінки та недопущення настання її шкідливих наслідків [27, с. 64].

Висновки. Адміністративні правопорушення (проступок) – чи не найпоширеніші з усіх видів правопорушень. І хоча суспільна шкідливість кожного окремого адміністративного правопорушення є незначною, але їх сумарна кількість становить загрозу для держави і суспільства, прав і свобод громадян, що зумовлює необхідність адекватного реагування з боку держави на такі протиправні прояви. Адміністративний примус – це система заходів психологічного та психічного впливу на свідомість та поведінку людей з метою досягти чіткого виконання встановлених обов’язків, розвитку суспільства у межах закону, забезпечення правопорядку й законності.

1. Фролова О. Г. До проблеми удосконалення організаційно-правових засад управління в ОВС // *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. – 2013. – № 1 (52). – С. 58–64.
2. Котляренко О. П. Роль примусу в правоохоронній діяльності військової служби правопорядку // *Бюлетень Міністерства юстиції України*. – 2013. – № 6 (140). – С. 109–118.
3. Курочка М. І. Адміністративне затримання, доставлення та привід у системі заходів примусу: монографія. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 176 с.
4. Кісіль З. Р. Соціальна обумовленість вдосконалення адміністративно-правового регулювання застосування спеціальних засобів адміністративного припинення // *Проблеми забезпечення конституційних прав громадянина в кримінальному судочинстві: матер. наук.-практ. конфер. (м. Львів, 26 жовтня 2007 р.)*. – Львів: ЛьвДУВС, 2008. – С. 28–32.
5. Лейст О. Э. Санкции и ответственность по советскому праву (теоретические проблемы) / О. Э. Лейст. – М.: Изд-во МГУ, 1981. – 240 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”, 2007. – 781 с.
7. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – Х.: Право, 2010. – 624 с.
8. Пилипенко А. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів виконавчої влади: питання теорії // *Право України*. – 2004. – № 2. – С. 26–31.
9. Юридичний словник / за ред. Б. М. Бабія, Ф. Г. Бурчака, В. М. Корецького, В. В. Цветкова. – К.: Гол. ред. Укр. рад. енциклопедії, 1983. – 871 с.
10. Боднар Є. В. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення // *Адміністративне право в сучасному вимірі: матер. IV наук.-практ. семінару / ред. колегія: В. К. Колпаков (голова), О. В. Кузьменко, В. А. Ліпкан, І. Д. Пастух*. – К.: ФОП Ліпкан О. С., 2010. – С. 175–177.
11. Юридический словарь. Т. 2. – М.: Госюриздат, 1956. – 663 с.
12. Новий тлумачний словник української мови: у чотирьох томах. Т. 3 / уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: Аконт, 2000. – 927 с.
13. Великий енциклопедичний юридичний словник / за заг. ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Юридична думка, 2012. – 1020 с.
14. Философский

энциклопедический словарь / под ред. С. С. Аверинцева. – М.: Советская энциклопедия, 1989. – 815 с. 15. Юридична енциклопедія. У 6 т. Т. 5 (під заг. ред. Ю. С. Шемиученка). – К.: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2003. – 735 с. 16. Лихолет В. Г. Правопорушення: правова і моральна оцінка. – К.: ИАВСУ, 1994. – 302 с. 17. Остапенко О. І. Кваліфікація адміністративних правопорушень. – Львів, 2000. – 174 с. 18. Агапов А. Б. Административная ответственность: учебник / А. Б. Агапов. – Изд. 3-е, перераб. и дополн. – М.: Эскимо, 2007. – 400 с. 19. Кельман М. С. Методологічні проблеми теорії держави та права: курс лекцій. – Львів, 2010. – 124 с. 20. Основы права Украины / за ред. профессора В. Л. Ортинського. – Вид. друге, допов. і переробл. – Львів: Оріяна-Нова, 2005. – 368 с. 21. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник / пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с. 22. Юсупов В. А. Теория административного права. – М.: Юр. лит-ра, 1985. – 160 с. 23. Венгеров А. Б. Теория государства и права: учебник / А. Б. Венгеров. – 3-е изд. – М.: Омега-Л, 2008. – 608 с. 24. Бородин І. Л. Адміністративно-юрисдикційний процес: монографія. – К.: Алеута, 2007. – 184 с. 25. Сиренко В. Ф. Государство: демократическое, правовое, социальное (Очерки. Дискурсионные вопросы). – К.: Ин-т гос. и права им. В. М. Корецкого НАН Украины, 2013. – 340 с. 26. Городецька І. А. Адміністративне право України. Загальна частина: навч. посіб. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – 192 с. 27. Шкарупа В. К., Коваль М. В., Мацелик Т. О., Мацелик М. О. Адміністративний примус у діяльності органів державної податкової служби України: навч. посіб. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2007. – 168 с.

REFERENCES

1. Frolova O. H. Do problemy udoskonalennya orhanizatsiyno-pravovykh zasad upravlinnya v OVS [The problem of improving the institutional and legal framework in police management]. Problemy pravoznavstva ta pravookhoronnoyi diyal'nosti, 2013, Vol. 1 (52). pp. 58–64. 2. Kotlyarenko O. P. Rol' prymusu v pravookhoronniy diyal'nosti viys'kovoyi sluzhby pravoporyadku [The role of coercion in law enforcement Military Police]. Byulleten' ministerstvayustytysiyiUkrayiny, 2013, Vol. 6 (140). pp. 109–118. 3. Kurochka M. I. Administratyvne zatrymannya, dostavlennya ta pryvid u systemi zakhodiv prymusu: [monohr.] [Administrative detention, delivery and drive system coercive measures], Lviv: Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniki, 2015. 176 p. 4. Kisil' Z. R. Sotsial'na obumovlenist' vdoskonalennya administratyvno-pravovoho rehulyuvannya zastosuvannya spetsial'nykh zasobiv administratyvnoho prypynennya Problemy zabezpechennya konstytutsiynykh prav hromadyanyna v kryminal'nomu sudochynstvi: Materialy naukovopraktychnoyi konferentsiyi [Social conditionality improvement of administrative and legal regulation of the use of special means of administrative suspension] [m. L'viv, 26 zhovtnya 2007 r.]. L'viv: L'vDUVS, 2008. pp. 28–32. 5. Leyst O. Э. Sanktsyy y otvet-stvennost' po sovet-skomu pravu (teoretycheskiye problemy), O. Э. Leyst. [Sanktsyy and responsibility on to the Soviet law (Theoretical problems)]. Moscow: Yzd-voMHU, 1981. 240 p. 6. Kodeks Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennya: [naukovopraktych. komentar R. A. Kalyuzhnyy, A. T. Komzyuk, O. O Pohribnyytain]. [Code of Ukraine on administrative offenses scientific praktych. komentar]. Kiev: Vseukrayins'ka asotsiatsiya vydavtsiv "Pravovayednist'", 2007. 781 p. 7. Administratyvne pravo: pidruchnyk: [Administrative Law], Yu. P. Bytyak [ker. avt. kol.], V. M. Harashchuk, V. V. Bohuts'kyytain.; za zah. red. Yu. P. Bytyaka, V. M. Harashchuka, V. V. Zuy. Kharkiv. Pravo, 2010. 624p. 8. Pylypenko A. Administratyvno-yurysdyktsiyna diyal'nist' orhaniv vykonavchoyi vlady: pytannya teorii Pravo Ukrayiny. 2004, Vol. 2. pp. 26–31. 9. Yurydychnyy slovnyk [Za red. B. M. Babiya, F. H. Burchaka, V. M. Korets'koho, V. V. Tsvyetkova]. [Legal Dictionary] Kiev: Holovna redaktsiya Ukrayins'koyi radyans'koyi entsyklopediyi, 1983. 871 p. 10. Bodnar Ye. V. Ponyattya ta oznaky administratyvnoho pravoporushennya Materialy IUnaukovopraktychnoho seminaru [red.kolehiya: V. K. Kolpakov (holova), O. V. Kuz'menko, V. A. Lipkan, I. D. Pastukh]. [The concept and features of administrative offenses] Kiev: FOP Lipkan O. S., 2010. pp. 175–177. 11. Yurydychesky slovar'. [Juridical dictionary] T.2. Moscow: Hosiuryzdat, 1956. 663 p. 12. Novyy tlumachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy: u chotyr'okh tomakh. [New Dictionary of

Ukrainian language] T. 3. [Ukladachi: V. V. Yaremenko, O. M. Slipushko]. Kiev: Akonit, 2000. 927 p.

13. Velykyy entsyklopedychnyy yurydychnyy slovnyk [Za zah. red. akad. NAN Ukrayiny Yu. S. Shemshuchenka]. [Great Encyclopedic Dictionary of Law]. 2-e vyd. pererob. i dopovn. Kiev: Yurydychna dumka, 2012. 1020 p.

14. Fylosofskyy entsyklopedycheskyy slovar' [Pod red. S. S. Averyntseva]. [Philosophical Encyclopedic Dictionary] Moscow: Sovetskaya entsyklopedyya. 1989. 815 p.

15. Yurydychna entsyklopediya. U 6 t. T. 5 [pod zah. red. Yu. S. Shemshuchenka] [Legal encyclopedia] Kiev: Ukr.entsykl. im.M.P. Bazhana, 2003. 735p.

16. Lykholet V. H. Pravoporushennya: pravova i moral'na otsinka. [Offense: legal and moral assessment]. Kiev: YAVSU, 1994. 302 p.

17. Ostapenko O. Kvalifikatsiya administratyvnykh pravoporushen' [Qualification of misdemeanors] L'viv, 2000. 174 p.

18. Ahapov A. B. Admynystratyvnaya otvet-stvennost': Uchebnyk. [Yzdanye 3-e, pererabotannnoey dopolnennoe A. B. Ahapov]. [Admynystratyvnaya responsibility] : textbook. Moscow: Эскymo, 2007. 400 p.

19. Kel'man M. S. Metodolohichni problemy teorii derzhavy ta prava: [kurs leksiy]. [Methodological problems of the theory of state and law], L'viv, 2010. 124 p.

20. Osnovy prava Ukrayiny [Za redaktsiyeyu profesora V. L. Ortyns'koho]. [Vydannya druhe, dopovnene i pereroblene]. [Basic Law Ukraine]. L'viv: Oriyana-Nova, 2005. 368 p.

21. Skakun O. F. Teoriya derzhavy i prava: Pidruchnyk [Per. z ros.]. [Theory of law]. Kharkiv: Konsum, 2001. 656 p.

22. Yusupov V. A. Teoryya admynystratyvnoho prava [Theory administrative law]. M.: Yur.lyt. 1985. 160 p.

23. Venherov A. B. Teoryya hosudarstva y prava: [Theory of state and law]. Uchebnyk. 3-e yzd. Moscow: Omeha-L, 2008. 608 p.

24. Borodin I. L. Administratyvno-yurydyktsiynyy protses: [Monohr.] [Administrative-jurisdictional process] Kiev: Aleuta, 2007. 184 p.

25. Syrenko V. F. Hosudarstvo: demokratycheskoe, pravovoe, sotsyal'noe (Ocherky. Dyskursyonnye voprosy). [Vatican: demokratycheskoe, pravovoe, sotsyal'noe (Essays. Dyskursyonnye question)] Kiev: Yn-t hos.y prava ym. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2013. 340 p.

26. Horodets'ka I. A. Administratyvne pravo Ukrayiny. Zahal'na chastyna: [navch.posib.]. [Administrative law of Ukraine]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholya, 2011. 192 p.

27. Shkarupa V. K., Koval' M. V., Matselyk T. O., Matselyk M. O. Administratyvnyy prymus u diyal'nosti orhaniv derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrayiny: Navchal'nyy posibnyk. [Administrative enforcement activity in the State Tax Service of Ukraine] Irpin': Natsional'nyy universytet DPS Ukrayiny, 2007. 168 p.

Дата надходження: 10.03.2017 р.